مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد
دوره سی و سه، شماره چهار، تیر ۱۴۰۴
تاریخ دریافت:۱۴۰۳/۰۹/۱۴
تاریخ پذیرش:۱۴۰۳/۱۰/۳۰

بررسی عوامل استرس‌زای محیط آموزش دندانپزشکی از دیدگاه دانشجویان دانشکده دندانپزشکی یزد

عباس فلاح تفتی[۱]، محمدرضا حکیمی میبدی*[۱]، محمد صفری خرم‌آبادی[۲]

مقاله پژوهشی

مقدمه: محیط دانشکده و فرآیند تحصیل در رشته دندانپزشکی، به‌طور بالقوه محیطی پراسترس است. لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل استرس‌زای محیط آموزشی دندانپزشکی از دیدگاه دانشجویان دانشکده دندانپزشکی یزد انجام گرفت.

روش بررسی: در این مطالعه توصیفی-تحلیلی به‌صورت مقطعی در سال ۱۴۰۰ بر روی دانشجویان بالینی دکتری عمومی دندانپزشکی یزد انجام پذیرفت. مشخصات دموگرافیک و میزان استرس دانشجویان در حیطه‌های مختلف، با استفاده از پرسش‌نامه استرس محیط آموزشی دندانپزشکی جمع آوری شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS version 16 و آزمون های آماری تی، آنالیز واریانس و ضریب همبستگی پیرسون در سطح معنی داری ۰/۰۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج: از ۲۴۰ دانشجوی شرکت‌کننده، ۶۲/۹ درصد مؤنث بودند. میانگین نمره استرس کل دانشجویان ۱۳/۷±۸۰/۱۷ از ۱۳۲ بود. ۴۰ درصد دانشجویان سطح استرس بالا، ۵۹/۲ درصد متوسط و تنها ۰/۸ درصد سطح استرس پایینی نشان دادند. میانگین نمره کل استرس دانشجویان و به تفکیک حیطه‌ها، براساس جنسیت، تحصیلات والدین و سال ورودی دانشجویان اختلاف آماری معنی‌داری نشان نداد (P>۰/۰۵). نمره کل استرس و حیطه کارآیی دانشگاهی در دانشجویان بومی (ساکن یزد) به‌طور معنی‌داری از لحاظ آماری کمتر از دانشجویان غیربومی بود (به ترتیب P=۰/۰۴۸ و P=۰/۰۱۶)، ولی در سایر حیطه‌ها اختلاف معنی‌داری دیده نشد (P>۰/۰۵).

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج مطالعه حاضر، استرس محیط دندانپزشکی در اغلب دانشجویان در سطح متوسط و بالا بود. حیطه آموزش کلینیکی بیشترین عامل استرس‌زا برای دانشجویان بود. محل سکونت و بومی بودن تنها عامل دموگرافیک مؤثر در کاهش سطح استرس دانشجویان تلقی شد.

واژه‌های کلیدی: آموزش دندانپزشکی، دانشجو،دانشجو دندانپزشکی، استرس ،کیفیت زندگی، استرس روحی

ارجاع: فلاح تفتی عباس، حکیمی میبدی محمدرضا، صفری خرم آبادی محمد. **بررسی عوامل استرس‌زای محیط آموزش دندانپزشکی از دیدگاه دانشجویان دانشکده دندانپزشکی یزد.** مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد ۱۴۰۴؛ ۳۳ (۴): ۷۳-۸۹۶۱.

۱- گروه پروتزهای دندانی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
۲-دندانپزشک، یزد، ایران.
*(نویسنده مسئول)؛ تلفن: ۳۸۶۳۵۴۸ ۹۱۲ ، پست الکترونیکی: rezaahakimi@yahoo.com، صندوق پستی :۸۹۱۴۸۱۵۶۶۷

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

مقدمه

استرس از جمله پدیده‌های شناخته شده در جامعه می‌باشد کـه در سـطوح و مراحل مختلف و با پیامدهای منفی و مثبت خود را نشان می‌دهـد. استرس طبیعی برای رشد و تعالی زندگی ضروری به‌نظر می‌رسد، اما در مقابل، استرس بیش از حد سبب بروز پیامد های منفی و اثرات مخرب بر زندگی فردی و اجتماعی انسان می‌گردد (۱). لازاروس و فولکمن استرس را «واکنش فرد در برابر محیطی که به تعبیر همان فرد، تهدید کننده توانمنـدی‌هـا و منابع وی و خطرآفرین برای سلامتی اش است» تعریف می‌کنند (۲). استرس تحصیلی، بیانگر احساس نیاز فزاینده فرد به کسب دانش و به‌طور همزمان، ادراک وی مبنی بر نداشتن زمان کافی برای دستیابی به آن دانش است. استرس تحصیلی ادراک شده، بیانگر انجام تکالیف در یک بازه زمانی محدود، فشار ناشی از مسئولیت در انجام تکالیف، عدم انجام تکالیف در زمان مقرر، انتظار فرد از خود درباره انجام تکالیف و تجربه ناخوشایند برخورد اساتید می‌باشد (۳). استرس تحصیلی در ۴ حیطه محیط، مقررات و امکانات آموزشگاه، و وظایف تحصیلی طبقه‌بندی شده است (۴). مطالعات نشان داده‌اند محیط دانشکده دندانپزشکی و فرآیند تحصیل در رشته دندانپزشکی به دلایل متعدد از جمله حجم زیاد دروس، فشار ناشی از کار کلینیکی، عدم همکاری بیماران، تکمیل کردن رکوارمنت (Requirement) بالینی، روابط متقابل بین دانشجو با اساتید، پرسنل و دانشجویان دیگر و هزینه‌های آن، به‌طور بالقوه پر استرس می‌باشد (۵,۶). به‌علاوه توقعـات و انتظـارات دانشجویان و اختلاف آن با واقعیت‌های دانـشکده و رشته دندانپزشـکی دانشجویان را تحت فشار قرار می‌دهد (۷). استرس علاوه بر اینکه بر وضعیت جسمانی دانشجویان اثر می‌گذارد، رابطه‌ای معکوس با کارآیی آکادمیک دانشجویان دندانپزشکی دارد (۸,۹). بخشی از دانشجویان که سطح بالایی از استرس را گزارش کرده‌اند، خود را فاقد اعتمادبه‌نفس، ضعیف در کنترل فرآیند تحصیل و ناتوان در جبران ضعف‌های کلینیکی دانستند. هم‌چنین مشخص شده دانشجویانی که به‌خاطر رفتـار نامناسـب اسـاتید تحـت استرس قرار می‌گیرند، تلاش کمی برای تطبیق خـود بـا نظـرات اسـاتید انجـام می‌دهنـد (۱۰). مقوله استرس در دانشجویان دندانپزشکی در سال‌های اخیر توجه بسیاری از محققان را برانگیخته است. شناخت عوامل استرس‌زای محیط آموزشی و دیدگاه دانشجویان نسبت به آن‌ها، کمک بزرگی به یافتن راهکارها و روش‌های کارآمد در مقابله با استرس و پیامدهای آن می‌نماید. از آنجایی‌که زیان‌بخش‌ترین اثر استرس ایجاد اختلال و آسیب در عملکرد موثر، قدرت تفکر و یادگیری است، تقویت منابع جسمی، روانی و اجتماعی دانشجویان در مقابله با استرس، سلامت و کارایی آن‌ها را بهبود خواهد بخشید و از اتلاف وقت و انرژی دانشجویان و اساتید جلوگیری خواهد کرد. همچنین فرآیند تحصیل را برای دانشجویان و آموزش را برای اساتید راحت‌تر و پربارتر خواهد نمود (۱۳-۱۱). با توجه به اهمیت استرس و اثرات منفی آن بر کیفیت زندگی و آموزش و به منظور تبیین عوامـل موثر بر ایجاد استرس از دیدگاه دانشجویان، مطالعه حاضر با هدف بررسی عوامل استرس‌زای محیط آموزشی از دیدگاه دانشجویان بالینی (سال چهارم، پنجم و ششم) دوره عمومی دندانپزشکی دانشکده دندانپزشکی یزد انجام گرفت.

روش‌بررسی

این مطالعه توصیفی- تحلیلی به روش مقطعی بر روی دانشجویان دوره دکتری عمومی دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی یزد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ انجام شد.

نمونه‌گیری به روش تمام سرشماری انجام گرفت. معیار ورود شامل دانشجویان بالینی (سال چهارم تا ششم) بود که در زمان انجام مطالعه مشغول به تحصیل بودند. معیار خروج شامل عدم رضایت جهت شرکت در مطالعه و تکمیل ناقص پرسش‌نامه بود. ابزار مورد استفاده در این مطالعه نسخه فارسی پرسش‌نامه استرس محیط دندانپزشکی Dental Environment Stress (DES) بود که توسط رمضانی و همکاران ترجمه شده بود. روایی نسخه ترجمه شده پرسش‌نامه به روش سنجش اعتبار صوری و محتوایی با استفاده از پانل متخصصان و ضریب پایایی آن (آلفای کرونباخ) در هریک از حیطه‌های دانشگاهی ۸۴٪،

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

درمان بیماران ۷۸٪، باورهای درونی ۸۲٪ عوامل دانشگاهی ۷۹٪، آموزش کلینیکی ۸۱٪ و سایر موارد ۷۷٪ تعیین گردید (۱۴). این پرسش‌نامه حاوی ۳۳ گویه در ۵ حیطه کارائی دانشگاهی (۷ گویه)، درمان بیماران (۴ گویه)، باورهای درونی (۴ گویه)، عوامل دانشگاهی (۲ گویه)، آموزش کلینیکی (۱۲ گویه) و ۴ گویه خارج از حیطه ها (سایر موارد) می باشد. هر گویه دارای ۴ گزاره در مقیاس لیکرت شامل هرگز (نمره ۱)،کمی (نمره ۲)، متوسط (نمره ۳) و شدید (نمره ۴) است. بدین ترتیب هر فرد از هر گویه نمره‌ای در بازه ۱ تا ۴ دریافت خواهد کرد. با توجه به تعداد گویه‌ها در هر حیطه، بازه نمرات در حیطه کارائی دانشگاهی ۷ تا ۲۸، درمان بیماران ۴ تا ۱۶، باورهای درونی ۴ تا ۱۶، عوامل دانشگاهی ۲ تا ۸، آموزش کلینیکی ۱۲ تا ۴۸ و سایر موارد ۴ تا ۱۶ خواهد بود. هم‌چنین نمره کل در محدوده ۳۳ تا ۱۳۲ خواهد بود. بازه نمرات بین ۳۲ تا ۴۲ نشان‌دهنده میزان استرس محیط دندانپزشکی در حد پایین، ۴۳ تا ۸۴ در حد متوسط و نمره بالاتر از ۸۴ در حد بالا می‌باشد (۱۵،۱۶). هم‌چنین اطلاعات دموگرافیک دانشجویان شامل سن، جنست، سال ورود به دانشگاه، سطح تحصیلات والدین و محل سکونت مورد پرسش قرار گرفت. به منظور کسب مشارکت بیشتر شرکت کنندگان، پرسش‌نامه مطالعه به دو صورت حضوری و مجازی در وبسایت porsline.ir براساس تمایل ایشان در اخیارشان قرار داده شد.

تجزیه و تحلیل آماری

داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS version 16 مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. به منظور مقایسه میانگین نمره کل استرس دانشجویان و به تفکیک هر حیطه بر اساس متغیرهای دموگرافیک مورد مطالعه، از آزمون‌های آماری تی و آنالیز واریانس و جهت بررسی ارتباط بین حیطه‌ها از ضریب همبستگی پیرسون در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ استفاده شد.

نتایج

در این مطالعه ۲۴۰ دانشجو با میانگین سنی ۲/۳۶±۲۴/۱۷ سال مشارکت و پرسش‌نامه را تکمیل نمودند. اطلاعات دموگرافیک شرکت کنندگان در جدول ۱ آورده شده است.

میانگین نمره کل استرس دانشجویان ۱۳/۷±۸۰/۱۷ بود. در تقسیم‌بندی دانشجویان براساس سطح استرس، ۲ نفر (۰/۸ درصد) سطح پایین، ۱۴۲ نفر (۵۹/۲ درصد) سطح متوسط و ۹۶ نفر (۴۰ درصد) سطح بالایی از استرس را نشان دادند (نمودار ۱).

نمرات استرس دانشجویان در حیطه‌های مختلف در جدول ۲ آورده شده است.

در جدول ۳ فراوانی نسبی پاسخ دانشجویان به گویه‌های پرسش‌نامه به تفکیک گزینه آورده شده است.

نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان داد ارتباط آماری مثبت و معنی‌داری بین حیطه‌های استرس محیط دندانپزشکی وجود دارد (جدول ۴).

با توجه به جدول ۵، میانگین نمره کل استرس و به تفکیک هرحیطه، بین دو جنس مذکر و مؤنث اختلاف آماری معنی‌داری نشان نداد (P>۰/۰۵). اما نمره کل استرس و همچنین حیطه کارآیی دانشگاهی در دانشجویان بومی (ساکن یزد) به‌طور معنی‌داری از لحاظ آماری کمتر از سایر دانشجویان بود (به ترتیب P=۰/۰۴۸ و P=۰/۰۱۶). در سایر حیطه‌ها این اختلاف از لحاظ آماری معنی‌دار نبود (P>۰/۰۵).

چنانچه در جدول ۶ مشاهده می‌گردد، میانگین نمره کل استرس و به تفکیک حیطه‌ها در دانشجویان براساس تحصیلات والدینشان از اختلاف آماری معنی‌داری برخوردار نبود (P>۰/۰۵).

میانگین نمره کل استرس و به تفکیک حیطه‌ها براساس سال ورودی دانشجویان نیز از اختلاف آماری معنی‌داری برخوردار نبود (P>۰/۰۵) (جدول ۷).

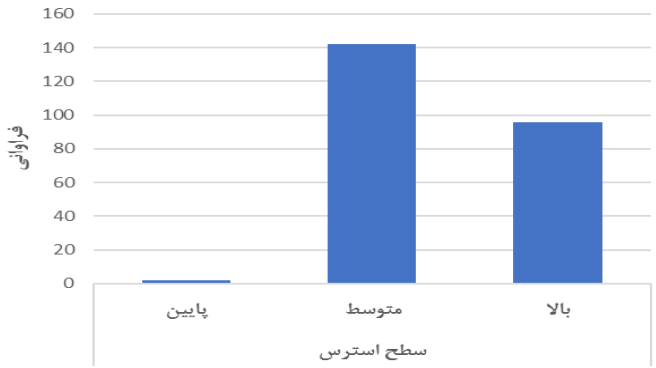
[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

جدول ۱: توزیع فراوانی شرکت کنندگان براساس ویژگی های دموگرافیک ایشان

متغیر		تعداد	درصد
جنسیت	پسر	۸۹	۳۷/۱
	دختر	۱۵۱	۶۲/۹
محل سکونت	یزد	۱۲۴	۴۸/۳
	سایر شهرها	۱۱۶	۵۱/۷
تحصیلات والدین	بی سواد	۰	۰
	ابتدایی	۷	۲/۹
	سیکل	۴	۱/۷
	دیپلم	۵۳	۲۲/۱
	دانشگاهی	۱۷۶	۷۳/۳
سال ورود به دانشگاه	۹۲	۳	۱/۳
	۹۳	۴۲	۱۷/۵
	۹۴	۸۰	۳۳/۳
	۹۵	۸۲	۳۴/۱
	۹۶	۳۳	۱۳/۸

نمودار ۱: فراوانی دانشجویان بر اساس سطح استرس ایشان

جدول ۲: نمره استرس دانشجویان در حیطه های مختلف

حیطه	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
کارائی دانشگاهی	۱۵/۵۸	۲/۸۸	۶	۲۱
درمان بیماران	۱۰/۳۴	۲/۴۳	۴	۱۶
باور های درونی	۸/۳۲	۳/۰۸	۴	۱۶
عوامل دانشگاهی	۵/۵۵	۱/۱۷	۲	۸
آموزش کلینیکی	۳۱/۷۱	۶/۷۷	۱۲	۴۶
سایر موراد	۸/۶۶	۲/۴۰	۴	۱۶
نمره کل	۸۰/۱۷	۱۳/۷۰	۳۸	۱۱۵

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

جدول ۳: توزیع فراوانی پاسخ دانشجویان به گویه های پرسش‌نامه به تفکیک گزینه

حیطه	گویه	هرگز درصد	کمی درصد	متوسط درصد	شدید درصد
کارائی دانشگاهی	رقابت با همکلاسی ها	۱۳/۸	۳۱/۳	۴۲/۱	۱۲/۹
	دادن امتحانات و کسب نمره قبولی	۸/۸	۳۳/۳	۴۵	۱۲/۹
	سختی در درک مباحث ارائه شده توسط استاد در کلاس	۱۳/۸	۴۲/۹	۳۹/۲	۴/۲
	نداشتن فرصت زمانی کافی بین امتحانات	۳/۸	۲۲/۹	۵۴/۶	۱۸/۸
	نداشتن محیط مناسب برای مطالعه	۲۹/۲	۳۳/۸	۲۷/۱	۱۰
	نداشتن کتب مرجع	۴۴/۲	۲۶/۷	۱۸/۲	۱۱
	روز کاری سنگین	۲/۵	۲۱/۷	۴۷/۱	۲۸/۷
	کل	۵	۲۳/۸	۶۵/۴	۵/۸
درمان بیماران	کارکردن برای بیماران با بهداشت دهانی ضعیف	۱۳/۳	۳۷/۱	۳۵/۴	۱۴/۲
	کارکردن برای بیماران با بیماری مسری	۵/۴	۱۵/۸	۲۷/۹	۵۰/۸
	حاضر نشدن بیمار در زمان تعیین شده برای درمان	۹/۲	۳۰/۴	۴۳/۸	۱۶/۷
	عدم برقراری ارتباط با بیماران	۳۶/۷	۳۹/۶	۱۹/۲	۴۶
	کل	۵	۳۰/۴	۵۸/۸	۵/۸
باور های درونی	نداشتن اعتماد به نفس در مورد اینکه یک دانشجوی موفق هستم	۲۷/۹	۴۱/۳	۲۴/۲	۶/۷
	نداشتن اعتماد به نفس در مورد اینکه در آینده یک دندانپزشک موفق خواهم شد	۳۳/۸	۳۱/۳	۲۵	۱۰
	ترس از عدم استخدام یا بیکاری	۴۳/۳	۲۷/۵	۲۲/۹	۶/۳
	ترس از نداشتن فرصت برای دنبال کردن دوره های تخصصی دانشگاهی	۲۷/۹	۳۴/۲	۲۸/۷	۹/۲
	کل	۱۶/۳	۳۹/۶	۳۵/۴	۸/۸
عوامل دانشگاهی	قوانین و مقررات دانشکده	۷/۵	۳۲/۵	۵۰	۱۰
	متفاوت بودن انتظارات شما از محیط دانشکده از آنچه که واقعیت دارد	۱/۷	۳۳/۸	۳۴/۶	۳۰
	کل	۲/۹	۳۲/۵	۵۱/۲	۱۳/۳
آموزش کلینیکی	نداشتن اعتماد به نفس در دادن طرح درمان	۱۳/۸	۳۴/۶	۳۳/۸	۱۷/۹
	سختی یادگیری، مهارت های دقیق دستی لازم برای کار کلینیکی و لابراتوری	۱۶/۳	۳۵/۴	۳۸/۸	۹/۶
	کامل کردن ریکارمنت های روتیشن	۳۱/۷	۲۴/۲	۱۷/۱	۲۷/۱
	کمبود زمان برای انجام کار های اختصاص یافته به یک روتیشن	۱۷/۹	۲۵/۸	۳۶/۷	۱۹/۶
	ترس از پاس نکردن یک روتیشن	۱۴/۶	۲۶/۳	۲۵/۸	۳۳/۳
	دردسترس نبودن استاد	۸/۳	۳۳/۸	۴۲/۱	۱۵/۸
	نداشتن اساتید کافی در بخش	۱۷/۹	۳۹/۶	۳۲/۹	۹/۶
	جو ایجاد شده توسط استاد در محیط کلینیکی	۴/۶	۲۲/۱	۳۴/۶	۳۸/۸
	تفاوت در نظرات اساتید در محیط کلینیکی	۳/۸	۲۳/۸	۴۳/۳	۲۹/۲
	تفاوت در نظرات اساتید در مورد درمان بیماران	۴/۲	۲۸/۳	۴۷/۱	۲۰/۴

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

بررسی عوامل استرس‌زای محیط آموزش دندانپزشکی				
دریافت انتقاد در مورد کار علمی از جانب استاد در حضور بیمار	۱۱/۳	۲۶/۳	۳۳/۳	۲۹/۲
در دسترس بودن تکنیسن های لابراتور	۱۵	۴۶/۳	۳۳/۳	۵/۴
کل	۴/۶	۲۰	۶۰/۴	۱۵
سایر موارد: سلامت فیزیکی	۴۰/۴	۴۴/۶	۱۳/۳	۱/۷
سایر موارد: تبیض به واسطه وضعیت درسی یا سایر علل	۱۸/۸	۳۵/۴	۲۷/۵	۱۸/۳
سایر موارد: نداشتن زمان کافی برای استراحت	۱۰/۸	۳۸/۳	۳۷/۱	۱۳/۸
سایر موارد: به عهده داشتن مسئولیت های مالی	۴۴/۲	۲۶/۷	۱۹/۲	۱۰
سایر موارد: کل	۷/۱	۴۶/۷	۴۰/۴	۵/۸

جدول ۴: ضریب همبستگی (پیرسون) حیطه های استرس محیط دندانپزشکی با یکدیگر

حیطه‌ها	کارائی دانشگاهی	درمان بیماران	باورهای درونی	عوامل دانشگاهی	آموزش کلینیکی
درمان بیماران	r=۰/۳۸۹ P<۰/۰۰۱	-			
باورهای درونی	r=۰/۴۱۶ P<۰/۰۰۱	r=۰/۲۱۰ P=۰/۰۰۱	-		
عوامل دانشگاهی	r=۰/۲۴۴ P<۰/۰۰۱	r=۰/۱۲۷ P=۰/۰۵	r=۰/۲۰۵ P=۰/۰۰۱	-	
آموزش کلینیکی	r=۰/۵۹۴ P<۰/۰۰۱	r=۰/۳۸۳ P<۰/۰۰۱	r=۰/۵۱۲ P<۰/۰۰۱	r=۰/۳۰۴ P<۰/۰۰۱	-
سایر موارد	r=۰/۳۸۹ P<۰/۰۰۱	r=۰/۲۳۲ P<۰/۰۰۱	r=۰/۳۳۰ P<۰/۰۰۱	r=۰/۲۹۷ P<۰/۰۰۱	r=۰/۴۴۷ P<۰/۰۰۱

جدول ۵: مقایسه میانگین نمره استرس دانشجویان براساس جنسیت و محل سکونت

متغیر	جنسیت			محل سکونت		
حیطه	مذکر ۸۹ نفر	مؤنث ۱۵۱ نفر	P-value*	بومی (یزد)۱۲۴ نفر	غیر بومی (سایر شهرها) ۱۱۶ نفر	P-value*
کارائی دانشگاهی	۱۵/۷۵±۲/۹۴	۱۵/۴۸±۲/۸۵	۰/۴۸۹	۱۵/۱۵±۲/۸۸	۱۶/۰۴±۲/۸۱	۰/۰۱۶
درمان بیماران	۱۰/۱۰±۲/۵۵	۱۰/۴۸±۲/۳۵	۰/۲۵۱	۱۰/۰۵±۲/۴۸	۱۰/۶۴±۲/۳۴	۰/۰۶۰
باورهای درونی	۷/۹۲±۳/۰۸	۸/۵۵±۳/۰۷	۰/۱۲۵	۷/۹۶±۳/۱۹	۸/۶۹±۲/۹۳	۰/۰۶۶
عوامل دانشگاهی	۵/۶۶±۱/۱۷	۵/۴۹±۱/۱۷	۰/۲۷۲	۵/۶۴±۱/۱۶	۵/۴۵±۱/۱۸	۰/۲۱۵
آموزش کلینیکی	۳۱/۶۰±۶/۵۱	۳۱/۷۷±۶/۹۴	۰/۸۵۱	۳۱/۰۵±۶/۴۵	۳۲/۴۱±۷/۰۵	۰/۱۲۲
سایر موارد	۸/۸۹±۲/۵۰	۸/۵۲±۲/۳۳	۰/۲۵۱	۸/۶۰±۲/۵۶	۸/۷۲±۲/۲۲	۰/۷۰۰
نمره کل	۷۹/۹۴±۱۲/۵۷	۸۰/۳۸±۱۴/۳۷	۰/۸۳۶	۷۸/۴۸±۱۳/۸۰	۸۱/۹۸±۱۳/۴۳	۰/۰۴۸

* آزمون تی نمونه های مستقل

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

جدول ۶: مقایسه میانگین نمره استرس دانشجویان براساس میزان تحصیلات والدینشان

تحصیلات والدین حیطه	ابتدایی	سیکل	دیپلم	دانشگاهی	P-value*
کارائی دانشگاهی	۱۳/۷۱±۵/۲۱	۱۶/۲۵±۲/۸۷	۱۵/۲۲±۲/۷۰	۱۵/۷۵±۲/۸۰	۰/۲۰۸
درمان بیماران	۱۰/۷۵±۱/۲۵	۹±۱/۴۱	۱۰/۰۳±۲/۸۰	۱۰/۴۴±۲/۴۶	۰/۴۶۹
باورهای درونی	۸/۴۲±۳/۸۶	۸/۵۰±۵/۴۴	۷/۵۴±۳/۳۱	۸/۵۴±۲/۹۱	۰/۲۳۳
عوامل دانشگاهی	۵/۸۵±۱/۴۶	۵±۱/۴۱	۵/۶۰±۱/۱۱	۵/۵۳±۱/۸۰	۰/۶۹۰
آموزش کلینیکی	۲۵/۸۵±۱۰/۰۵	۳۰/۷۵±۵/۴۳	۳۰/۸۸±۵/۹۶	۳۲/۲۱±۶/۸۰	۰/۰۶۹
سایر موراد	۹/۱۴±۲/۴۷	۱۰/۷۵±۲/۰۶	۸/۶۲±۲/۴۱	۸/۶۰±۲/۳۹	۰/۳۳۴
نمره کل	۷۳/۷۱±۱۸/۴۵	۸۰/۲۵±۷/۸۰	۷۷/۹۲±۱۲/۵۴	۸۱/۱۰±۱۳/۸۹	۰/۲۸۵

* آزمون آنالیز واریانس

جدول ۷: مقایسه میانگین نمره استرس دانشجویان براساس سال ورودی

سال ورودی حیطه	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	P-value*
کارائی دانشگاهی	۱۶/۶۷±۰/۵۸	۱۵/۳۸±۲/۳۴	۱۵/۲۸±۳/۰۷	۱۵/۸۲±۳/۰۸	۱۵/۹۱±۲/۶۷	۰/۶۴۷
درمان بیماران	۱۱±۴/۵۸	۱۰/۸۸±۲/۶۴	۱۰/۱۸±۲/۲۷	۱۰/۴۶±۲/۴۸	۹/۷±۲/۱۹	۰/۲۷۱
باورهای درونی	۹±۳/۶۱	۷/۸۸±۳/۲۳	۷/۹۵±۲/۸۱	۸/۴۴±۳/۰۲	۹/۴۲±۳/۵۴	۰/۱۶۵
عوامل دانشگاهی	۷	۵/۶۴±۱/۳	۵/۴۱±۱/۱۶	۵/۵۵±۱/۲	۵/۶۷±۰/۹۶	۰/۱۸۰
آموزش کلینیکی	۳۵/۶۷±۲/۵۲	۳۰/۸۶±۶/۸۹	۳۱/۷۵±۷/۲۵	۳۲/۹۹±۵/۹۱	۲۹/۱۸±۷/۰۶	۰/۰۵۴
سایر موراد	۱۱±۲	۹±۲/۸۱	۸/۶۴±۲/۴	۸/۶۱±۲/۲۹	۸/۲۱±۲/۰۷	۰/۳۰۱
نمره کل	۹۰/۳۳±۳/۵۱	۷۹/۶۴±۱۵/۰۵	۷۹/۲±۱۴/۴۵	۸۱/۸۷±۱۲/۳۱	۷۸/۰۹±۱۳/۷۵	۰/۳۹۱

* آزمون آنالیز واریانس

بحث

درک استرس می‌تواند تحت تأثیر باورها، نگرش‌ها و شغل افراد باشد. تحصیلات عالی باعث ایجاد استرس در دانشجویان به ویژه دانشجویان علوم پزشکی می‌شود. دانشکده‌های دندانپزشکی به عنوان یک محیط یادگیری بسیار پر استرس در نظر گرفته می‌شوند و مشخص شده که سطح استرس در بین دانشجویان دندانپزشکی بالاتر از سطح استرس در جمعیت عمومی است (۱۳،۱۷،۱۸). نتایج مطالعه حاضر نشان داد کمتر از ۱ درصد دانشجویان بالینی دندانپزشکی سطح استرس پایین در محیط آموزشی داشتند. سطح کلی استرس محیط دندانپزشکی دانشجویان در این مطالعه متوسط رو به بالا بود. نمره استرس محیط آموزشی در مطالعه Halboub و همکاران (۱۹) در عربستان صعودی ۱/۶۶±۰/۴۴ (از ۳ نمره)، Abu-Ghazaleh و همکاران (۲۰) در اردن ۲/۴±۰/۵ (از ۳ نمره) و Murphy و همکاران (۲۱) در آمریکا (۲/۳۹±۰/۴۰) از ۴ نمره (گزارش شد، که در موافقت با نتایج مطالعه حاضر می‌باشد.

نتایج مطالعات انجام شده بر روی دانشجویان دندانپزشکی در ایران هم نشان داد میانگین نمره ی استرس در محیط دندانپزشکی در حد متوسط بوده است (۵،۱۴،۲۲،۲۳). علت نزدیک بودن نتایج مطالعات انجام شده بر روی دانشجویان داخل کشور می‌تواند به علت تشابه سیستم آموزشی در دانشکده‌های دندانپزشکی باشد. آگاهی از سطح استرس دانشجویان، سیاست‌گذاران و مسئولین دانشگاهی را قادر می سازد تا استراتژی‌های مقابله با استرس را در بین دانشجویان پیدا کرده و محیط آموزشی و برنامه درسی را در راستای کاهش فشارهای روانی اصلاح کنند. آگاهی خود دانشجویان از شرایط و رفتارهای استرس‌زا، می‌تواند ایشان را به اتخاذ استراتژی‌های مقابله‌ای صحیح ترغیب کند. مطالعات متعددی به تفاوت در میزان استرس براساس جنسیت و استرس بالاتر در دانشجویان دختر نسبت به پسر اشاره کرده‌اند (۲۸-۲۴، ۱۹،۲۰) که نشان‌دهنده سطح تحمل و مقابله بهتر دانشجویان پسر در برابر شرایط استرس‌زاست. در تقابل با نتایج مطالعات

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

مذکور، در مطالعه حاضر تفاوت میانگین نمره استرس بین پسران و دختران از نظر آماری معنی دار نبود که با نتایج مطالعات Murphy و همکاران (۲۱) و Telang و همکاران (۲۹) در خارج از کشور و مطالعات محبیان و همکاران (۳۰)، رمضانی و نظری (۱۴)، کاظمی‌زاده و بخشی (۵) و اکبری و همکاران (۳۱) در داخل کشور همسو بود. دانشجویان با ورود به مقطع بالینی در مواجهه با عوامل استرس زای جدید در زمینه مواجهه و معالجه بیماران و برآورده کردن انتظارات اساتید قرار می گیرند که تا پایان تحصیل ادامه خواهد یافت. از طرفی در سال‌های اخیر با بالا رفتن سطح سواد سلامت جامعه متعاقب دسترسی به انواع فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی، افراد جامعه به حقوق خود آشنایی بیشتری پیدا کرده و به تبع آن انتظاراتشان افزایش یافته است که خود عاملی بر افزایش شدت استرس در دانشجویان گروه علوم پزشکی، از آن جمله دندانپزشکی می‌باشد (۳۲). براساس نتایج مطالعه حاضر نمره استرس دانشجویان سال های بالاتر بیشتر از دانشجویان سال پایینی خودشان بود، اگرچه این اختلاف از لحاظ آماری معنی‌دار نبود. این نتیجه با نتایج مطالعات متعددی که بر روی دانشجویان دندانپزشکی انجام شده، مطابقت دارد (۱۹,۲۰,۳۳). در ترم‌های پایانی تحصیل عوامل دیگری همچون پایان نامه به همراه مسائل اداری و آموزشی مرتبط با آن، شرکت در امتحانات دوره‌های تخصصی، فرآیند طرح تعهد خدمت و سربازی (برای دانشجویان پسر) نیز سبب افزایش اضطراب، استرس و در نهایت افسردگی دانشجویان می‌گردد Halboub . و همکاران (۱۹) بیان داشتند دانشجویان سال پائین دندانپزشکی که در معرض آموزش بالینی یا درمان بیمار قرار نگرفته‌اند، سطح استرس کمتری را نسبت به دانشجویان مقطع بالینی نشان می‌دهند. از نظر ایشان عواملی همچون مسئولیت در برابر بیماران، نزدیکی به زمان فارغ التحصیلی و فکر کردن در مورد برنامه‌ها و اهداف آینده از عوامل موثر در ایجاد استرس در دانشجویان می‌باشد Abu-Ghazaleh و همکاران (۲۰) نیز نتیجه گرفتند هرچه دانشجو به پایان دوره تحصیل خود نزدیک‌تر می‌شود، سطح استرس بالاتری را تجربه خواهد کرد و عواملی مانند ترس از بازار کار مناسب و عدم آمادگی دانشجو برای درمان بیمار در محیط کار شخصی و بدون کمک اساتید را از علل این موضوع عنوان کردند. در تناقض با نتایج مطالعات مذکور، مطالعه جوکار و همکاران (۲۴) حداکثر میزان استرس دانشجویان را در سال سوم تحصیل که بدو ورود به دوره بالینی بوده گزارش کردند. در مطالعه حاضر عواملی نظیر کارکردن برای بیماران با بیماری مسری، ترس از پاس نکردن یک روتیشن، تفاوت در نظرات اساتید در محیط کلینیکی، دریافت انتقاد در مورد کار علمی از جانب استاد در حضور بیمار، حجم زیاد کارها در دانشکده و کامل کردن ریکارمنت های روتیشن از مهمترین عوامل ایجاد استرس در دانشجویان بود. نتایج مطالعه حاضر حاکی از اختلاف آماری معنی دار بین نمره استرس دانشجویان براساس میزان تحصیلات والدینشان نبود. در مطالعه زارعی لمراسکی بیشترین میزان استرس در دانشجویانی دیده شد که سطح تحصیلات مادران آنها بالاتر از لیسانس بود. ایشان انتظارات بالای تحصیلی از طرف مادران با تحصیلات بالاتر را مسبب این موضوع دانستند (۳۲). اگرچه مطالعه در این خصوص مستلزم ارزیابی‌های بیشتری می باشد. در مطالعه حاضر، میانگین نمره استرس محیط دندانپزشکی در دانشجویان بومی ساکن یزد به‌طور معنی‌داری کمتر از دانشجویان غیر بومی بود. در مطالعه Humphris و همکاران (۳۴) در بررسی میزان استرس مرتبط با حجم کار در میان دانشجویان دندانپزشکی اروپایی، مشخص گردید زندگی با خانواده در پیشگیری از بروز استرس در میان دانشجویان مؤثر است. نتایج مطالعه Sedlky (۳۵) نیز نشان داد دانشجویانی که دور از خانواده زندگی می‌کردند، استرس بیشتری نسبت به آنهایی که همراه با خانواده زندگی می‌کردند، داشتند Manolova و همکاران (۳۶) در بررسی میزان استرس دانشجویان سال پنجم دو دانشکده دندانپزشکی در بلغارستان و فرانسه گزارش کردند که نمره استرس تحت‌تأثیر وضعیت سکونت دانشجو بوده است. با این‌حال، در مطالعه ربیعی و صفر پور (۳۷) نمرات استرس دانشجویانی که در طول ترم با پدر و مادر خود زندگی می‌کردند، بیشتر از سایر دانشجویان بود. زندگی در خوابگاه

CC BY-NC 4.0

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

دانشجویی یا محل اقامت اجاره‌ای به‌دلیل نیاز به صرف وقت و هزینه برای انجام امور شخصی و انطباق با زندگی مستقل یا خود کفا بودن، می‌تواند عامل تولید استرس بالایی باشد. زندگی با خانواده می‌تواند از یک طرف اثرات حفاظتی داشته باشد و از طرف دیگر، به دلیل صرف زمان بیشتر برای فعالیت‌های اجتماعی خانوادگی، منجر به دور ماندن فرد از محیط دانشگاهی شود (۳۲). از آنجایی که شرایط زندگی به مسائل فرهنگی، اجتماعی، اعتقادی و اقتصادی وابسته است، امکان مقایسه ی نتایج تحقیقات مختلف در این زمینه مقدور نیست. استرس ناشی از محیط دندانپزشکی می تواند بر سلامت دانشجویان تأثیر منفی بگذارد (۳۸). در صورت تداوم استرس، دانشجو ممکن است قادر به ادامه کار نباشد، در تعامل با بیماران خود مشکل پیدا کند، دچار شخصیت زدایی شوند و از نظر روانی از دیگران فاصله بگیرد. افزایش سطح استرس می‌تواند مانع پیشرفت تحصیلی شود و متعاقباً بر گزینه های شغلی و انتخاب سبک زندگی اثرگذار باشد (۱۸,۳۹,۴۰). لذا با توجه به اهمیت موضوع و سطح بالای استرس محیط دندانپزشکی در دانشجویان، پیشنهاد می‌شود مسئولین محترم در جهت برطرف کردن عوامل استرس‌زا و ایجاد محیط بهتر برای تحصیل دانشجویان تلاش نمایند.

نتیجه‌گیری

براساس نتایج مطالعه حاضر استرس محیط دندانپزشکی در اغلب دانشجویان در سطح متوسط و بالا بود. آموزش کلینیکی بیشترین عامل استرس‌زا برای دانشجویان بود. محل سکونت و بومی بودن تنها عامل دموگرافیک مؤثر در کاهش سطح استرس دانشجویان تلقی شد.

سپاس گزاری

مطالعه حاضر منتج از طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد به شماره ۹۲۹۵ می‌باشد. نویسندگان از مشارکت دانشجویان گرامی در این مطالعه و حمایت معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد کمال تشکر و قدردانی را دارند.

حامی مالی: ندارد

تعارض در منافع: وجود ندارد.

ملاحظات اخلاقی

توضیحات کامل در خصوص اهداف و اهمیت مطالعه به دانشجویان ارائه و رضایت آنها جهت شرکت در مطالعه جلب گردید. تکمیل پرسش‌نامه به‌صورت داوطلبانه، بدون نام و با رعایت اصول اخلاق در پژوهش و اطمینان از حفظ اطلاعات شخصی انجام گرفت. این مطالعه به تصویب کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد (IR.SSU.REC.1399.249) رسیده است.

مشارکت‌نویسندگان

دکتر محمدرضا حکیمی در ارائه ایده، دکتر عباس فلاح تفتی در طراحی مطالعه، دکتر محمد صفری در جمع‌آوری داده‌ها، دکتر محمد صفری و دکتر محمدرضا حکیمی در تجزیه و تحلیل داده‌ها مشارکت داشته و همه نویسندگان در تدوین، ویرایش اولیه و نهایی مقاله و پاسخگویی به سوالات مرتبط با مقاله سهیم هستند.

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

References:

1-Hubbard JR. ***Handbook of Stress Medicine: An Organ System Approach***: CRC Press; 1997.

2-Biggs A, Brough P, Drummond S. ***Lazarus and Folkman's Psychological Stress and Coping Theory***. The Handbook of Stress and Health: A Guide to Research and Practice 2017; 349-364.

3-Deljoo H. ***The Relationship between Self-Efficacy and Quality of Learning Experiences with Students' Academic Stress***. Edu Develop Judishapur 2019; 10(4): 335-46

4-Safari M, Ghofrani-pour FA, Montazeri A ,Mahmoudi M, Heidarnia AR. ***Guide Teens to Stress Management Training.*** 1st ed. Tehran: Sobhan 2011; 32-41. [Persian]

5-Kazemizadeh Z, Bakhshi H. ***Dental Environment Stress and Students' Personality in Rafsanjan Dentistry School***. Iranian J Med Edu 2011; 11(5): 467-77. [Persian]

6-Lin XJ, Zhang CY, Yang S, Hsu ML, Cheng H, Chen J, et al. ***Stress and Its Association with Academic Performance among Dental Undergraduate Students in Fujian, China: A Cross-Sectional Online Questionnaire Survey.*** BMC Medical Education 2020; 1: 9-20.

7-Raji M, Masoudiyekta L, Tajfar A, Ajaman M, Bahrami N. ***A Study of Clinical Environment Stressors in Male and Female Students of Dezful University of Medical Sciences, Iran***. Strides in Development of Medical Education 2017; 13(6): 530-8. [Persian]

8-Mocny-Pachońska K, Doniec R, Trzcionka A, Pachoński M, Piaseczna N, Sieciński S, et al. ***Evaluating the Stress-Response of Dental Students to the Dental School Environment***. Peer J 2020; 8: e8981.

9-Doniec R, Trzcionka A, Piaseczna N, Osadcha O, Tanasiewicz M. ***Evaluating the Stress-Response of Dental Students to the Dental School Environment***. PeerJ 2020; 8: e8981.

10-Alshamrani AS, Alshalan TA. ***Stress among Dental Students: Brief Review and Messages to All Related***. Oral Health and Dental Studies 2021; 2(1): 5.

11-Silverstein ST, Kritz- Silverstein D. ***A Longitudinal Study of Stress in First- Year Dental Students***. J Dental Educ 2010; 74(8): 836-48.

12-Alzahem AM, Van der Molen HT, Alaujan AH, De Boer BJ. ***Stress Management in Dental Students: A Systematic Review***. Adv Med Educ Pract. 2014; 5: 167-76.

13-Alzahem A, Van der Molen H, Alaujan A, Schmidt H, Zamakhshary M. ***Stress amongst Dental Students: A Systematic Review***. Eur J Dental Edu 2011; 15(1): 8-18.

14-Ramazani N, Nazari A. ***Dental Environmental Stress among Clinical Dentistry Students in Zahedan School of Dentistry***. Iranian J Med Edu 2013; 13(9): 753-65. [Persian]

15-Kumar S, Dagli R, Mathur A, Jain M, Prabu D, Kulkarni S. ***Perceived Sources of Stress Amongst Indian Dental Students***. Eur J Dental Edu 2009; 13(1): 39-45.

16-Polychronopoulou A, Divaris K. ***A Longitudinal Study of Greek Dental Students' Perceived Sources of Stress***. J Dent Edu 2010; 74(5): 524-30.

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

17-Tosevski DL, Milovancevic MP, Gajic SD. ***Personality and Psychopathology of University Students***. Curr Opin Psychiatry 2010; 23(1): 48-52.

18-Schmitter M, Liedl M, Beck J, Rammelsberg P. ***Chronic Stress in Medical and Dental Education***. Med Teach 2008; 30(1): 97-9.

19-Halboub E, Alhajj MN, AlKhairat AM, Sahaqi AM, Quadri MFA. ***Perceived Stress Among Undergraduate Dental Students in Relation to Gender, Clinical Training and Academic Performance***. Acta Stomatol Croat 2018; 52(1): 37-45.

20-Abu-Ghazaleh SB, Rajab LD, Sonbol HN. ***Psychological stress among dental students at the University of Jordan***. J Dent Educ 2011; 75(8): 1107-14.

21-Murphy RJ, Gray SA, Sterling G, Reeves K, DuCette J. ***A Comparative Study of Professional Student Stress***. J Dent Educ 2009; 73(3): 328-37.

22-Shahravan A, Karimi-Afshar M, Torabi M, Safari S. ***Assessment of Dental Environment Stress among Clinical Dentistry Students in Kerman Dental School Iran in 2014***. Strides in Development of Medical Edu 2016; 12(4): 586-95.

23-Mehdizadeh M, Kheirkhah F, Vojdani Fakhr H, Noori Bayat S. ***Stress Factors in Dental Students of Babol University***. J Dental School, Shahid Beheshti University of Medical Sci 2019; 32(3): 151-8.

24-Jowkar Z, Masoumi M, Mahmoodian H. ***Psychological Stress and Stressors among Clinical Dental Students at Shiraz School of Dentistry, Iran***. Adv Med Educ Pract 2020; 11: 113-20.

25-Halboub E, Alhajj MN, Al-Wesabi MA, Al-Sanaani S, Mufadhal A. ***Dental Environment and War-Related Stress among Dental Students, Yemen***. Eastern Mediterranean Health J 2019; 25(8): 529-36.

26-Alhajj MN, Khader Y, Murad AH, Celebic A, Halboub E, Márquez JR, et al. ***Perceived Sources of Stress Amongst Dental Students: A Multicountry Study***. Eur J Dent Educ 2018; 22(4): 258-71.

27-Al-Saleh SA, Al-Madi EM, Al-Angari NS, Al-Shehri HA, Shukri MM. ***Survey of Perceived Stress-Inducing Problems among Dental Students, Saudi Arabia***. Saudi Dent J 2010; 22(2): 83-8.

28-Rosli TI, Abdul Rahman R, Abdul Rahman SR, Ramli R. ***A Survey of Perceived Stress among Undergraduate Dental Students in Universiti Kebangsaan Malaysia***. Singapore Dental J 2005; 27(1): 17-22.

29-Telang LA, Nerali JT, Telang A, Chakravarthy PVK. ***Perceived Sources of Stress among Malaysian Dental Students***. Eur J General Dentistry 2013; 2(3): 300-7.

30-Mohebian M, Dadashi M, Motamed N, Safdarian E. ***Evaluation of Depression, Anxiety, Stress Levels and Stressors among Dental Students of Zanjan University of Medical Sciences in Academic Year of 2015-2016***. JMED 2017; 10(26): 60-71. [Persian]

31-Akbari M, Nejat A, Dastorani S, Rouhani A. ***Evaluation of Stress Level and Related Factors among Students of Mashhad Dental School (Iran) in Academic Year of 2008-2009***. J Mashhad Dental School 2011; 35(3): 165-76.

32-Zareei-Lamraski M. ***Evaluation of Stress Level of Final Year Students of General Dentistry in Tehran University of Medical Sciences in Different Educational Departments in 2019-2020 and Related***

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

Factors. [dissertation]. Tehran: Tehran University of Medical Sciences; 2020. [Persian]

33-Peker I, Alkurt MT, Usta MG, Turkbay T. ***The Evaluation of Perceived Sources of Stress and Stress Levels among Turkish Dental Students***. Int Dent J 2009; 59(2): 103-11.

34-Humphris G, Blinkhorn A, Freeman R, Gorter R, Hoad-Reddick G, Murtomaa H, et al. ***Psychological Stress in Undergraduate Dental Students: Baseline Results from Seven European Dental Schools***. Eur J Dent Educ 2002; 6(1): 22-9

35-Sedky NA .***Perceived Sources of Stress among Junior & Mid-Senior Egyptian Dental Students***. Int J Health Sci 2012; 6(2): 141-57.

36-Manolova MS, Stefanova VP, Manchorova-Veleva NA, Panayotov IV, Levallois B, Tramini P, et al. ***A Five-year Comparative Study of Perceived Stress among Dental Students at Two European Faculties***. Folia Med 2019; 61(1): 134-42.

37-Rabiei M, Safarpour M. ***Assessment of Dental Environment Stress and Related Factors in Dental Students***. Res in Med Edu 2017; 9(1): 46-57. [Persian]

38-Tahani B, Jami S. ***Quality of Life Related to Environment of Dental and Medical Student's Life and Its Correlation with Stress***. J Isfahan Dental School 2021; 17(4): 415-24. [Persian]

39-Uraz A, Tocak YS, Yozgatligil C, Cetiner S, Bal B. ***Psychological Well-Being, Health, and Stress Sources in Turkish Dental Students***. J Dent Educ 2013; 77(10): 1345-55.

40-Samkhanian A, Eftekhari A. ***Assessment of stress, depression and job satisfaction among different dental specialties in Zanjan in 2019***. J Dent Med-TUMS 2021; 34: 16.

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0

Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences
Vol 33| NO 4 | Jun 2025
Received: 3 Dec 2024
Accepted: 18 Feb 2025

Assessment of Stressors in the Dental Environment among Dental Students at Yazd Dental Faculty

Aabbas Falah Tafti[1], Mohammad Reza Hakimi Meibodi[*1], Mahammad Safari Khoramabadi[2]

Original Article

Introduction: The academic setting and the educational process in dental school can be inherently stressful. Therefore, the aim of this study was to investigate the stressors in the educational setting from the perspective of dental students at Yazd Dental School.

Methods: This descriptive-analytical cross-sectional study was conducted in 2021 among clinical-year dental students at Yazd University of Medical Sciences. Demographic information and stress levels across different areas were gathered through the Dental Education Stress Questionnaire. Data were analyzed using SPSS software version 16 with statistical tests including t-tests, analysis of variance (ANOVA), and Pearson's correlation coefficient all at a significance level of 0.05.

Results: Among the 240 students who participated, 62.9% were female. The mean total stress score for all students was 80.17 ± 13.7 out of 132. Forty percent of students indicated experiencing high stress, 59.2% reported moderate stress, and merely 0.8% showed low stress levels. No significant differences were identified in the overall stress score or across domains when analyzing gender, parental education, or year of admission ($P > 0.05$). The overall stress score and the academic efficiency domain were significantly reduced in native students (Yazd residents) compared to non-native students ($P = 0.048$ and $P = 0.016$, respectively). No significant differences were observed in other domains ($P > 0.05$).

Conclusion: The findings of this study indicate that stress levels in the dental setting was moderate to high among most students, with the clinical education aspects being the primary source of stress. Residency status (native vs. non-native) was the only demographic factor that significantly decreased students' stress levels.

Keywords: Dental education, Student, Dental student, Stress, Quality of life, Psychological stressor.

Citation: Falah Tafti A, Hakimi Meibodi M.R, Safari Khoramabadi M. **Assessment of Stressors in the Dental Environment among Dental Students at Yazd Dental Faculty.** J Shahid Sadoughi Uni Med Sci 2025; 33(4): 8961-73.

[1]Department of Prosthodontics, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Science, Yazd, Iran.
[2]Dentist, Yazd, Iran.
***Corresponding author: Tel:** 09123863548**, email:** rezaahakimi@yahoo.com

[Downloaded from jssu.ssu.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.18502/ssu.v33i4.19018]

CC BY-NC 4.0